

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETI ODDELEK

ZADEVA D. P. proti Sloveniji

(pritožba št. 49994/14)

SODBA

STRASBOURG

23. julij 2015

Ta sodba je dokončna, vendar so mogoči uredniški popravki.

V zadevi D. P. proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (peti oddelek) kot senat v sestavi:

Angelika Nußberger, *predsednica*,

Boštjan M. Zupančič,

Vincent A. De Gaetano, *sodnika*,

in Milan Blaško, *namestnik sodnega tajnika oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 30. junija 2015,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 49994/14) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) 3. julija 2014 vložila slovenska državljanka D. P. (v nadaljnjem besedilu: pritožnica). Predsednik oddelka je ugodil prošnji pritožnice, da se njeno ime ne razkrije javnosti (četrti odstavek 47. člena Poslovnika Sodišča).

2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala T. Mihelič Žitko, državna pravobranilka.

3. Vlada je bila o pritožbi obveščena 3. septembra 2014.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

4. Pritožnica je bila rojena leta 1970 in živi v Ljubljani.

A. Pravdni postopek pred Okrožnim sodiščem v Kranju (I P 509/2004)

5. Pritožnica je 29. julija 2003 sprožila postopek zoper državo pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani, v katerem je zahtevala povrnitev nepremoženjske škode, ki ji je bila povzročena z neprostovoljno hospitalizacijo v Psihiatrični kliniki Ljubljana decembra 1999 in v obdobju od julija do septembra 2000.

6. Na prvi obravnavi 3. maja 2005 je pritožnica vložila zahtevo za prenos krajevne pristojnosti na drugo sodišče.

7. Vrhovno sodišče je 24. junija 2005 ugodilo njeni zahtevi in preneslo pristojnost na Okrožno sodišče v Kranju.

8. 16. marca 2006 je bil na Okrožnem sodišču v Kranju prvi narok.
9. Pritožnica je 26. marca 2006 vložila predlog za izločitev sodnika pri Okrožnem sodišču v Kranju.
10. Podpredsednik okrožnega sodišča je 5. maja 2006 ugodil predlogu pritožnice.
11. V obdobju med avgustom 2006 in marcem 2008 je sodišče opravilo še štiri naroke.
12. Pritožnica je 12. maja 2007 vložila drugi predlog za izločitev sodnika, ki je sodil v zadevi, in zahtevo za prenos zadeve na drugo sodišče s stvarno pristojnostjo.
13. Vrhovno sodišče je 31. maja 2007 zavrnilo zahtevo pritožnice za prenos zadeve na drugo sodišče.
14. Predsednik okrožnega sodišča je 28. septembra 2007 zavrnil predlog pritožnice za izločitev sodnika, ki je sodil v zadevi.
15. Pritožnica je 18. marca 2008 vložila predlog za izločitev predsednika okrožnega sodišča in sodnika, ki je sodil v zadevi.
16. Predsednik Višjega sodišča v Ljubljani je 9. aprila 2008 zavrnil predlog pritožnice za izločitev predsednika Okrožnega sodišča v Kranju.
17. Predsednik Okrožnega sodišča v Kranju je 21. aprila 2008 zavrnil predlog pritožnice za izločitev sodnika, ki je sodil v zadevi.
18. Medtem je 5. aprila 2008 Okrožno sodišče v Kranju naložilo pritožnici globo v višini 500 evrov (EUR) zaradi zlorabe procesnih pravic, ker je večkratno vložila predlog za izločitev sodnika. Pritožnica se je pritožila.
19. 5. novembra 2008 je Višje sodišče v Ljubljani ugodilo pritožbi pritožnice in razveljavilo sklep o globi za pritožnico. Sodišče je ugotovilo, da okrožno sodišče ni dokazalo, da je pritožnica z večkratnim vlaganjem predlogov za izločitev sodnika, zlorabila svoje procesne pravice.
20. Pritožnica je 16. septembra 2009 vložila nadzorstveno pritožbo. Predsednik Okrožnega sodišča v Kranju je 6. oktobra 2009 odgovoril, da bo naslednji narok razpisan za 22. oktober 2009.
21. Naslednji narok je bil opravljen 22. februarja 2010.
22. Okrožno sodišče v Kranju je 9. marca 2011 izdalo sodbo, v kateri je delno ugodilo tožbi pritožnice. Obe stranki sta se pritožili.
23. Višje sodišče v Ljubljani je 18. januarja 2012 ugodilo pritožbam, razveljavilo sodbo nižjega sodišča in jo spremenilo tako, da je zavrnilo zahtevek v zvezi s hospitalizacijo decembra 1999 zaradi zastaranja, in odločilo, da je zahtevek za nepremoženjsko škodo v zvezi s hospitalizacijo v obdobju med julijem in septembrom 2000 utemeljen, vendar da mora sodišče prve stopnje odločiti o višini odškodnine v novem sklopu postopkov.
24. Pritožnica je vložila predlog za dopustitev revizije v zvezi z vprašanjem, ali je bil zastaran njen zahtevek za odškodnino zaradi hospitalizacije decembra 1999.

25. Vrhovno sodišče je 19. julija 2012 dovolilo pritožnici, da vloži revizijo.

26. Vrhovno sodišče je 31. januarja 2013 ugodilo reviziji pritožnice in razveljavilo ustrezni del sodbe višjega sodišča.

27. Višje sodišče v Ljubljani je 13. marca 2013 razveljavilo sodbo okrožnega sodišča v zvezi s pridržanjem leta 1999 in zadevo vrnilo v odločanje okrožnemu sodišču.

28. Pritožnica je 30. januarja 2014 vložila še eno nadzorstveno pritožbo, ki je bila zavrnjena 14. februarja 2014.

29. 10. februarja 2014 je Okrožno sodišče v Kranju opravilo prvi narok po vrnitvi zadeve v odločanje in preložilo obravnavo za nedoločen čas, da bi pridobilo izvedensko mnenje o duševnem zdravju pritožnice v času hospitalizacije.

30. Pritožnica je 14. marca 2014 vložila rokovni predlog pri Višjem sodišču v Ljubljani.

31. 25. marca 2014 je Višje sodišče v Ljubljani ugodilo rokovnemu predlogu pritožnice in naložilo okrožnemu sodišču, da zadevo obravnava prednostno.

32. Postopek še vedno poteka pred Okrožnim sodiščem v Kranju, ki mora še odločiti o zahtevku pritožnice v zvezi s hospitalizacijo leta 1999 in o višini odškodnine v zvezi s hospitalizacijo leta 2000.

B. Postopek v zvezi z odškodninskim zahtevkom za nepremoženjsko škodo zaradi domnevnih zamud v zgoraj navedenih postopkih (P 771/2007-III)

33. Pritožnica je 24. marca 2006 spremenila svoj zahtevek v zgoraj navedenih postopkih in terjala dodatno odškodnino za nepremoženjsko škodo zaradi trajanja postopkov. Ta del zahtevka je bil ločen od glavnega zahtevka in predložen v odločanje Okrožnemu sodišču v Ljubljani.

34. Pritožnica je 18. marca 2009 povišala zahtevek na 5,000 EUR.

35. Okrožno sodišče v Ljubljani je 21. maja 2009 zavrnilo zahtevek pritožnice kot preuranjen, saj je glavni postopek iz katerega je izvirala kršitev, še potekal. Pritožnica se je pritožila.

36. Višje sodišče v Ljubljani je 20. januarja 2010 zavrnilo pritožbo pritožnice. Pritožnica je vložila predlog za dopustitev revizije.

37. Vrhovno sodišče je 30. septembra 2010 dovolilo revizijo, ki jo je predlagala pritožnica, v zvezi z vprašanjem, ali je mogoče zahtevati odškodnino za kršitev posameznikove pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja pred zaključkom glavnega postopka iz katerega je izvirala kršitev.

38. Vrhovno sodišče je 27. septembra 2012 ugotovilo, da ne glede na to, da se je postopek začel pred 1. januarjem 2007, ko je bil uveljavljen Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja ("Zakon iz leta 2006«), ta zakon velja za zadevo pritožnice, zato odškodnine ni mogoče

zahtevati pred zaključkom glavnega postopka. Ugotovilo je tudi, da je treba pritožnično revizijo zavreči iz procesnih razlogov kot nedovoljeno, ker je bila revizija kot pravno sredstvo v postopku izrecno izločena na podlagi zakona iz leta 2006. Pritožnica je vložila ustavno pritožbo.

39. Ustavno sodišče je 27. decembra 2013 odločilo, da ustavne pritožbe pritožnice ne sprejeme v obravnavo na podlagi 55. b člena Zakona o ustavnem sodišču.

II. UPOŠTEVANA DOMAČA ZAKONODAJA

40. Za upoštevano domačo zakonodajo glej *Žunič proti Sloveniji* ((skl.), št. 24342/04, 16.–26. odstavek, 18. oktober 2007).

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA KONVENCIJE

41. Pritožnica se je pritožila, da trajanje postopka ni bilo v skladu z zahtevo po "razumnem roku" iz prvega odstavka 6. člena konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče."

A. Sprejemljivost

42. Vlada je vložila ugovor, da pritožnica ni izčrpala vseh razpoložljivih domačih pravnih sredstev. Sodišče meni, da je vprašanje o tem, ali je bila zahteva, da mora pritožnik izčrpati domača pravna sredstva, v tej zadevi izpolnjena, tesno povezano s pritožbo glede obstoja učinkovitega pravnega sredstva po 13. členu konvencije. Zato meni, da je treba ta ugovor vlade po prvem odstavku 6. člena konvencije povezati z utemeljenostjo pritožbe na podlagi 13. člena konvencije. Poleg tega ugotavlja, da pritožba v tem delu ni očitno neutemeljena po točki a tretjega odstavka 35. člena konvencije in da ni nobene druge podlage, po kateri bi pritožbo razglasilo za nesprejemljivo. Zato jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

43. Sodišče meni, da se je obdobje, ki ga je treba upoštevati, začelo 23. julija 2003, ko je pritožnica pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani začela

pravdni postopek, ki se še ni končal. Ustrezno obdobje je torej na treh sodnih stopnjah do zdaj trajalo skoraj dvanajst let.

44. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumno trajanje postopka presoјati glede na okoliščine zadeve in s sklicevanjem na ta merila: zapletenost zadeve, ravnanje pritožnice in ustreznih organov ter kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnico (glej, med številnimi drugimi zadevami, *Frydlender proti Franciji* [VS], št. 30979/96, 43. odstavek, ESČP 2000-VII).

45. Ob uporabi ustreznih meril Sodišče ugotavlja, da se postopek zdi zapleten.

46. Sodišče ob preučevanju pritožničinega ravnanja ugotavlja, da je pritožnica večkrat vložila predlog za izločitev sodnika, ki mu je bila zadeva dodeljena. V zvezi s tem Sodišče ponavlja, da ima pritožnik/-ca sicer pravico uveljaviti svoje procesne pravice, vendar mora tudi trpeti posledice, ko takšno uveljavljanje pravic vodi v zamude (glej, med drugim, *Malicka-Wąsowska proti Poljski* (skl.), št. 41413/98, 5. april 2001, in *Peryt proti Poljski*, št. 42042/98, 2. december 2003). Kljub temu Sodišče ugotavlja, da je pritožnica enkrat uspela s svojim predlogom, ter da je Višje sodišče v Ljubljani razveljavilo odločitev o naložitvi globe pritožnici zaradi zavlačevanja postopkov z njenimi predlogi. Višje sodišče je odločilo, da ni bilo dokazano, da je pritožnica zlorabljala svoje procesne pravice. Poleg tega so bile odločitve o predlogih pritožnice vedno izdane v nekaj tednih. Sodišče ob upoštevanju okoliščin te zadeve meni, da je morda ravnanje pritožnice rahlo zavleklo trajanje postopkov, vendar pa ni odločilno negativno vplivalo na njihovo celotno trajanje.

47. Po drugi strani pa Sodišče v zvezi z ravnanjem domačih sodišč ugotavlja, da je v začetnem sklopu samo postopek pred sodiščem prve stopnje trajal skoraj osem let in da po vrnitvi zadeve na sodišče prve stopnje po tem, ko je Vrhovno sodišče delno ugodilo pritožnični reviziji, postopek pred sodiščem prve stopnje traja že več kot dve leti.

48. V zvezi s tem Sodišče ponovno poudarja, da je država tista, ki mora svoj sodni sistem organizirati tako, da svojim sodiščem omogoči spoštovanje zahteve iz prvega odstavka 6. člena konvencije (glej, *mutatis mutandis*, *Tusa proti Italiji*, 27. februar 1992, 17. odstavek, serija A, št. 231-D, in *Jama proti Sloveniji*, št. 48163/08, 36. odstavek, 19. julij 2012).

49. Nazadnje se Sodišče ne more strinjati s stališčem vlade, da pomen sporne zadeve za pritožnico ni posebno velik, saj se zadeva nanaša na zahtevek pritožnice za nepremoženjsko škodo, ki naj bi jo utrpela zaradi svoje neprostoVOLjne hospitalizacije v psihiatrični bolnišnici, in s tem tudi na domnevno kršitev pravic pritožnice, ki jih zagotavlja konvencija.

50. Sodišče po pregledu vsega gradiva, ki mu je bilo predloženo, in ob upoštevanju svoje sodne prakse (glej *Žolger proti Sloveniji*, št. 75688/01, 17.–19. odstavek, 30. marec 2006; *Puž proti Sloveniji*, št. 76199/01, 20.–22. odstavek, 30. marec 2006; *Cekuta proti Sloveniji*, št. 77796/01, 19.–21.

odstavek, 6. april 2006; in *Bitenc proti Sloveniji*, št. 3474/06, 38.–42. odstavek, 30. januar 2014), zaradi zgoraj navedenih razlogov meni, da je bilo v tej zadevi skupno trajanje postopkov prekomerno in da zahteva po »razumnem roku« ni bila izpolnjena.

51. Zato je bil kršen prvi odstavek 6. člena.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 13. ČLENA KONVENCIJE

52. Pritožnica se je pritožila tudi nad odsotnostjo učinkovitega notranjopravnega sredstva v zvezi s prekomernim trajanjem postopkov. Ta očitek je treba preveriti po 13. členu konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s [to] konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti."

A. Sprejemljivost

53. Sodišče ugotavlja, da ta pritožba ni očitno neutemeljena po točki a tretjega odstavka 35. člena konvencije in da ni nobene druge podlage, po kateri bi jo razglasilo za nesprejemljivo. Zato jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

54. Pritožnica je trdila, da ni imela na voljo nobenega pravnega sredstva, s katerim bi pospešila postopke ali prejela odškodnino za njihovo nedopustno trajanje.

55. Vlada je trdila, da je pritožnica imela na voljo pravna sredstva, ki jih predvideva zakon iz leta 2006, predvsem pa, da bo imela priložnost zahtevati pravično zadoščenje po dokončni razrešitvi zadeve, kot to predvideva zakon iz leta 2006.

56. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen zagotavlja učinkovito pravno sredstvo pred domačimi organi za domnevno kršitev pravice iz prvega odstavka 6. člena, po katerem mora biti zadeva razsojena v razumnem roku (glej *Kudła proti Poljski* [VS], št. 30210/96, 156. odstavek, ESČP 2000-XI).

57. Sodišče tudi ponovno poudarja, da so pravna sredstva, ki so na voljo pravnim strankam na državni ravni za vložitev pritožbe glede trajanja postopka po 13. členu konvencije "učinkovita", če "preprečijo nastanek kršitve, prekinejo njeno nadaljevanje ali zagotovijo primerno popravo vseh že storjenih kršitev" (*prav tam*, 158. odstavek). 13. člen torej zagotavlja drugo možnost: pravno sredstvo je "učinkovito", če ga je mogoče uporabiti za pospešitev rzsodbe na sodiščih, ki zadevo obravnavajo, ali za

zagotovitev ustrezne odškodnine pravdni stranki zaradi obstoječega zavlačevanja (*prav tam*, 159. odstavek). To nujno velja za koncept "učinkovitega" pravnega sredstva po prvem odstavku 35. člena (glej *Mifsud proti Franciji* (skl.) [VS], št. 57220/00, ESČP 2002-VIII).

58. V zadevi *Grzinčič proti Sloveniji* (št. 26867/02, 3. maj 2007), ki jo upošteva odločitev v zadevi *Korenjak proti Sloveniji* (št. 463/03, 15. maj 2007), je Sodišče, ki je utemeljilo svoje sklepe s presojo zakonodajnih določb zakona iz leta 2006, ugotovilo, da je bil skupek razpoložljivih pravnih sredstev učinkovit tudi pri pretirano dolgih postopkih na prvi in drugi stopnji v tem smislu, da so bila ta sredstva praviloma zmožna preprečiti nadaljevanje domnevne kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja in tudi zagotoviti primerno popravo vseh že storjenih kršitev (*Grzinčič*, navedeno zgoraj, 98. odstavek).

59. V naslednji zadevi *Žunič proti Sloveniji*, navedeni zgoraj, je Sodišče opozorilo na nujnost, da se postopki, ki že dolgo trajajo, še posebej hitro pravnomočno rešijo po izčrpanju pospešitvenih pravnih sredstev (*prav tam*, 50. odstavek). Poleg tega je poudarilo, da bi morali domači organi zagotoviti oškodovani stranki takojšnji dostop do zadoščenja v obliki odškodnine, potem ko je uporabila pospešitvena sredstva (*prav tam*, 53. odstavek).

60. V zadevi *Jama proti Sloveniji* (št. 48163/08, 19. julij 2012) je Sodišče ugotovilo, da so se v okoliščinah te zadeve pospešitvena pravna sredstva in zahtevki za odškodnino izkazala za neučinkovita, ker ni bilo potem, ko je pritožnik uporabil pospešitvena pravna sredstva, nobenega bistvenega napredka, prav tako pa mu ni bil omogočen takojšnji dostop do odškodninskega zahtevka glede škode, ki je že nastala zaradi nerazumnega trajanja postopka (*prav tam*, 47.–49. odstavek; glej tudi *Beltram in Beltram Cerovšek proti Sloveniji*, št. 10017/10, 51.–51. odstavek, 10 oktober 2013).

61. Sodišče ugotavlja, da tudi po tem, ko je pritožnica izčrpala pospešitvena pravna sredstva, ni bilo hitrega napredka v zadevi. Potem ko je vložila svojo prvo nadzorstveno pritožbo septembra 2009, ko je zadeva že več kot šest let potekala na sodišču prve stopnje, je sodišče potrebovalo še nadaljnjih osemnajst mesecev, da je izdalo sodbo. Poleg tega in kljub temu, da je Višje sodišče v Ljubljani marca 2014 ugodilo rokovnemu predlogu pritožnice glede vrnjenega postopka in naložilo Okrožnemu sodišču v Kranju prednostno obravnavo zadeve, postopek pred tem sodiščem več kot leto pozneje še vedno poteka.

62. Sodišče tudi ugotavlja, da zaradi sistema, ki ga določa zakon iz leta 2006, po katerem je dostop do odškodninskega zahtevka odvisen od dokončanja postopka iz katerega izvira kršitev, pritožnici tudi ni bil omogočen takojšnji dostop do pravičnega zadoščenja za utrpljeno škodo zaradi nerazumnega trajanja postopka, potem ko je izčrpala pospešitvena pravna sredstva.

63. Glede na navedeno Sodišče ugotavlja, da sta se v okoliščinah obravnavane zadeve obe poti izkazali za neučinkoviti.

64. V skladu s tem Sodišče zaključuje, da je bil 13. člen konvencije kršen zaradi pomanjkanja učinkovitega pravnega sredstva. Glede na ta zaključek Sodišče zavrača tudi ugovor vlade glede izčrpanja pravnih sredstev v zvezi s 6. členom konvencije.

III. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

65. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je to potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Odškodnina

66. Pritožnica je zahtevala 35.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

67. Vlada je trdila, da je zahtevek pretiran.

68. Sodišče meni, da je pritožnica utrpela nepremoženjsko škodo. Po načelu pravičnosti ji na tej podlagi prisoja 9.600 EUR.

B. Stroški in izdatki

69. Pritožnica je tudi zahtevala 2.328,45 EUR za stroške in izdatke, ki so nastali pred domačimi sodišči, ter 300 EUR za stroške in izdatke, ki so nastali pred Sodiščem.

70. Vlada je presojo tega prepustila Sodišču.

71. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnica upravičena do povrnitve stroškov in izdatkov le, če je dokazano, da so dejansko nastali in bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. Sodišče v tej zadevi ob upoštevanju razpoložljivih dokumentov in zgoraj navedenih meril meni, da je upravičeno prisoditi 1.000 EUR za kritje stroškov iz vseh zadevnih naslovov.

C. Zamudne obresti

72. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *združi odločanje o utemeljenosti zadeve z ugovorom vlade zoper neizčrpanje notranjepravnih sredstev in ga zavrne;*
2. *razglašča, da je pritožba sprejemljiva;*
3. *razsoja, da sta bila kršena prvi odstavek 6. člena in 13. člen konvencije;*
4. *razsoja,*
 - a) *da mora tožena država v treh mesecih pritožnici plačati zneska:*
 - i) *9.600 EUR (devet tisoč šesto evrov) za nepremoženjsko škodo s pribitkom morebitnega davka;*
 - ii) *1.000 EUR (tisoč evrov) za stroške in izdatke s pribitkom morebitnega davka, obračunanega pritožnici;*
 - b) *da se za navedena zneska od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami;*
5. *zavrača preostali del zahtevka pritožnice za pravično zadoščenje.*

Sestavljeno v angleškem jeziku in 23. julija 2015 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Milan Blaško
namestnik sodnega tajnika

Angelika Nußberger
predsednica

